

Historia Grammaticae hebraeae

**VALEDICTURUM
DISCIPULUM NOSTRUM,**

INFRA NOMINATUM,

UT,

DIE CRASTINO;

HORA AUDITA OCTAVA ANTE MERIDIEM,

IN AUDITORIO MAJORI,

BENEVOLIS AURIBUS AUDIANT,

VENERANDOS DNN. INSPECTORES,

PATRONOS, ATQVE AMICOS,

LITERIS PRÆSENTIBUS,

ETIAM ATQVE ETIAM ROGAT,

M. GEORGIUS ANDREAS Binholz/ RECTOR.

CIGNEÆ,

LITERIS FRIDERICIANIS.

Ribus ad discendam Ebræorum linguam, ut literatores tradunt, instrumentis opus est, codice sacro, Lexico, Grammatica Ebræa. Prius materiæ instar habet, & campum quandam vocum, dictionum, sententiarum, periodorum, orationumque subministrat: posteriora duo, formæ rationem induentia, ad intelligentiam orationis præsentis operam suam & subsidium suppeditant. Hæc tria perinde oportet in studio Hebræo concurrere, ut natura, ars & exercitatio requiritur in eo, qui ad disciplinæ alicujus aut scientiæ apicem enititur. Neque à vero aberrant, qui codicem ante oculos, Lexicon a sinistris, Grammaticam vero a dextris collocandam putant; cum rationibus Grammaticis carere nemo possit, nisi qui cæco usui se remere velit & cum damno suo permittere. Quam quidem cautionem multi inter eruditos pensî habuerunt. Inde tanta Grammaticarum Hebræarum farrago paulatim succrevit; ut persuasum habeam, linguæ sanctæ studia non tam paucitate Grammaticarum laborare, quam nimia eârûm multitudine & abundantia premi; adeoque magis ex re fore, ut Altingius loquitur, si quis de minuendo potius, quam augendo illarum numero consilium iniret. Rabbinos, Ebræorum Magistros, si evolvimus, illi sane augusto nomine Grammaticam suam תורת היסוד i. e. subtilitatem appellarunt, persuadentes sibi, subtilioris cujusdam solertiæ esse, literas, puncta, ipsarum vocum naturam, originem, inflexiones exactius perpendisse. Primi quidem, eorûmque Antesignani Masorethæ literas numerare, puncta Vocalium & Accentuum observare, quomodo vocabula inter se convenirent, quomodo ab invicem differrent, & variam scripturam annotare sat habuerunt. Scilicet in primordiis duntaxat, & Grammaticæ artis infantia versati sunt, quæ solo usu legendi scribendique constabant. Citeriores deinde ulterius vim ingenii provocarunt, non tam prima elementa sectantes, quam totius linguæ indolem, origines & proprietates vocum; quicquid denique ad Autorum interpretationem pertinere visum est, jugi studio pro credulitate sua tradiderunt. Hos inter primus & princeps familiam ducit Rabbi Juda seu Jehuda, cognomento Chiug, Fessanus, quem Grammaticorum turba magno numero duce[m] secuta intelligitur. Is duobus libris conscripsit de Raphe lenitate, item de Geminacione, seu de dictionibus literam aliquam geminantibus, magnum sibi, maxime inter suos, nomen conciliavit. Eum longo intervallo R. Jonas, Cordubensis, sibi prælucentem elegit; sed magna æmulatione accensus, dum omnium suorum conatus & comparationem vincere studet, duos & ipse composuit libellos, quorum alter præceptiones Grammaticas, alter significationes vocabulorum complexus est. Surrexit dein clarissimum Abenesræ ingenium, qui uti universam Hispaniam sua doctrina complevit, & singulari elogio רחוקו sapientis inclaruit: ita librum libræ linguæ sanctæ seculis posteris non invidit; sed primum quidem anno mundi 4906, posteriorem 1146. anno post Christum natum exire in orbem permisit. Hispanum hunc novus excepit Hispanus, non certe minor, si non major ingenio, R. David Kimchi. Hic cum in superiorum doctorum Judæ & Jonæ libris multa animadverteret superflua, multa omissa, quæ ad perfectam linguæ sanctæ cognitionem requirerentur: illa satis ampla volumina contrahens, non necessaria rejecit, necessaria, sed omissa, adjecit; inde librum denuo adornatum ספר ככרול librum comprehensionis inscripsit; quod omnia in eo comprehensa extarent, quæ doctori Hebræo & sacrarum paginarum lectori sufficere posse viderentur. Quemadmodum ipsemet de sua opera gloriatur, inscriptionis rationem redditurum, sese librum nomine Michlol h. e. Perfectiones insignivisse: illo enim perfecte complecti voluisse Grammaticam linguæ & significatum ejus; ut apparatus haberent discipuli, quocunque indigerent, ad Grammaticam vel

vel significationem pertinentem. Ab eo distinctus alter, Moses Kimchi, sic cum priore commune nomen gessit: sic in pari studio vires ingenii navare in magna laude posuit, oblectare volens libro Grammatico posteritatem, cum Professionem per itinera scientiæ, & Oblectationem animæ elaboratam simul dedisset. Temporibus ceterioribus R. Abraham Balmenfis innotuit, cujus Grammatica, מקראות גדולות peculiūm Abraham vocata, multos in amorem atque æstimationem sui pertraxit. Nostri autem provinciis nomen Eliæ Levitæ, Germani, se olim maximo opere commendavit. Elias iste Christianos, ringentibus licet popularibus suis, Grammaticam Hebræam docuit & voce, & libellis in eam rem confectis, quorum notiores numerantur Capitula Eliæ, (in quibus primam rationem legendi, varias nominum species, tum literarum servilium officia persecutus est) Liber electus, (in quo verborum & nominum flexiones) Liber compositionis, (in quo vocabula composita, & vulgarem regulam transilientia) Liber boni factoris, (in quo natura accentuum) Liber traditionis, (ubi plurima ad absolutam cognitionem linguæ sanctæ ducentia traduntur.) Liber ejus Grammaticus, Romæ 1524, recusus, tantam lætitiā apud Münsterum excitavit, ut ad eum vertendum illico se accinxerit, hoc est, ut ipse interpretatur, qui paulo ante Heidelbergæ Præceptoris officio functus erat, rursus factus sit discipulus; usque eo multa sibi ante ignota per lectionem Levitæ invenerat. Nec Rabbi Hajum prætereundus, quem referunt anno orbis conditi 4727, floruisse, & librum scripsisse de arte Grammatica קנה"ג, de quo Abenesra testatur, quod sit plenus sapientiæ & perfectæ elegantiæ. Sed cum Hebræorum institutiones magis usum respiciant, quam fundamenta linguæ, quod ipsi demum intelligunt, ubi docendi provinciis admoventur: cum vel eorum princeps & linguæ sanctæ peritissimus Quimhius ר' יחיאל, quod consistit in diligentia observationis, accurate quidem persecutus sit; ר' אהרן autem, quod in docendi via & ratione positum est, præstare minus valuerit: consulto nositates Christianorum fecerunt, ut viam longe luculentiorum usuque fructuosiorum & expeditam suis discipulis præirent. Inde tanta Grammaticorum apud Christianos turba; ex quibus ego, temporum insistentis notis, quantum possum, qui mihi se obrulere, eos strictim & breviter nominabo.

Jannes Reuchlinus, Phorcensis, latentem hætenus linguam sanctam denovo in lucem produxit; id quod Helvicus pene miraculi loco habendum censet, quod Deus; seculo decimo sexto, cum cæteras liberales artes & humaniores disciplinas e tenebris barbaricis elucescere fecit: tum vero in patriam nostram dulcissimam atque oras Germaniæ Hebræum sermonem transplantavit. Ille enim Capnio, velut quidam sol in suo robore exoriens, multo sudore, algu, prece, præmio & pretio, quod per longum tempus arripuerat, Rudimenta Hebrææ linguæ provincii Germanorum, impressis literis, consecravit, quæ rudimenta ipse lectioni Bibliorum sacrorum jungenda esse voluit. Cumque piperiphrones quidam cum suo Pipericornio, Iudæo baptizato, sacri codicis exempla promitterent; Reuchlinus autem per annos quinque frustra expectaret, ut proferrent uvas, cum labruscas contra, ut eventus docuit, id est, libellos famosos & calumniarum plenos edidissent: se necessitate adactum sensit, ut ipse manus strenuas tanto operi admovent. Inde septem Psalmos Davidis, ad animam ex agnitione peccati conterendam facientes, cum expositionibus Grammaticis, pro virili sua operam navans, publicavit. Quam ob causam ei literatis orbis sempiternas debet gratias. Licet vero Reuchlinus Rudimenta illa sua pro ejusmodi vendidaverit instrumento, in quo fere integrum Hebraice intelligendi artificium contineretur: doctrinam tamen hanc ita informem adhuc atque impeditam proposuit, ut non nisi tædii parientia, Hortingero cenfore, ingenia admiserit. Scilicet non facile quemquam, cujus operis primus

FK TL 157

x 298 3766

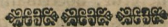
primus autor extiterit, in eo perfectissimum reperias, nisi quod Vellejus Homerum & Archilochum in ea laude plane singulares atque excellentes prædicavit. Nihilofecius Capnio laudatus in lingua Ebraeorum propaganda omnem movit lapidem, & Tubingam literis istis ibi tradendis clariorem reddidit.

Neque solus ille Academiam Tubingensem illustravit, sed & Conradus Pellicanus, Rubeaqueus, eodem tempore Hebraismo fidem suam laborem impertivit. Qui quidem, magno auditorum commodo, Tiguri Hebraica docuerat, cum Hebraicorum peritissimus & esset, & haberetur, quorum desiderio a pueritia statim exarsit, præsertim ex quo comperit, Doctorem quandam Theologum, cum Judæo de fide Christiana disputantem, a Judæo, imo, quod majori probro expositum, a Judæa confusum esse.

His tertius discipulus, ut se nominat, Sebastianus Münsterus accessit an. 1509. Translatus enim ad Pellicanum, sub fidelissimo Præceptore prima rudimenta imbibit; moxque animum ad historias biblicas appulit. An. 1527. compendium Hebrææ Grammaticæ ex Eliæ Judæi libris conquistum per eum Basileæ 8. prodiit. Mox an. 1536. Hebraicæ Grammaticæ præcipuam illam partem, quæ est de verborum Conjugationibus & eorum Affixis, ejusdem opera diligentissime, cum absoluta Conjugationum tabula in 8. adornatam Basileæ vidit, & lætata est. Maxime cum anno dicto ibidem Grammatica Rabbi Mosche Kimchi pari forma per Münsterum versâ & jam denuo accuratius cum Hebraismo collata adjiceretur. קצר דרשן h. e. Grammaticam Hebræam Eliæ Levitæ vertit scholiisque illustravit. Basileæ 8. 1537. Vocatque hunc librum electum tribus de causis; quia ipse liber fit electus ac bonus, & totus similageus absque ullo fursure; quia fit in favore studioforum juvenum conscriptus, qui viriliter in eo se exercent in juventute sua atque in electa illa ætate, quo cordi eorum bene fit: ut denique habeat cognomen rarum & diversum. Dividitur liber in orationales ex Eliæ libellis variis concinnata præmittitur, cum appensa tabula conjugationum. Cum Münsterus Eliæ Grammaticam jam civitate Romana donasset, in id unice incumbens, ut Elias etiam Latinis literis Hebræis instrueret, supervenit ei paulo post libellus æque nobilis & utilis, nomen קצר דרשן præferens. In eo Autor magnum in re Grammatica præsidium se invenisse gloriatur, ut inde errores priores facile perspexerit. Eodem anno 1537. Parisiis 8. ejusdem Münsteri קצר דרשן i. e. compendium Hebrææ Grammaticæ ex Eliæ diversis optimisque libris compositum, & jam denuo auctum atque recognitum; Item an. 1541. nec non 1549. Basileæ 8. opus Grammaticum consummatum eruditus orbis accepit. Quemadmodum an. 1554. opus Grammaticum consummatum itidem ex variis libris Eliæ congestum lucem adspexit publicam. Usus est tamen & Grammatica Davidis Kimchi; Verfilogum Hebraicum a Casparo Ammonio nactus est; artem suffixorum a Christophoro quodam, Musica disciplinæ apud Basileenses doctore; ab aliis alia sibi comparando, tanquam e membris disjunctis integrum aliquod corpus conflavit; ne sacræ linguæ cupidi late circumvagari cogerentur. Sermone Hebræo Discipulus noster

DAVID GOTTLIEB FRIDERICUS, Cygneus, Christum resurgentem & ascendentem, temporis rationem habens, cum manipulo frumenti Josephi efacris literis contulit, ut discessurus in Academiam ultimum specimen daret profectuum suorum. Respondebit ei

JOHANNES CASPAR OTTO, Cygneus. Qui discessit ut votis nostris respondeat, divinam clementiam imploramus! P. P. d. XIII. Maji, An. Chr. MDCCVIII.

Handwritten text at the bottom of the page, partially obscured by the decorative separator and bleed-through from the reverse side.

nc

FK.135
49

II b
151

Algori

**VALEI
DISCIPU
INF
DIE
HORA AUDITA
IN AUDI
BENEVO
VENERANDO
PATRON
LITE
ETIAM
M. GEORGIUS**

TORES,

CTOR.

LITE

**BIB
PONI**

